

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 38/2006 vp

Hallituksen esitys yrittäjän eläkelainsäädännön muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 17 päivänä lokakuuta 2006 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen yrittäjän eläkelainsäädännön muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 197/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Maritta Hirvi, neuvotteleva virkamies Minna Liuttu ja ylitarkastaja Carita Wuorenjuuri, sosiaali- ja terveysministeriö

- kehityspäällikkö Maijaliisa Takanen, Eläketurvakeskus
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- asiantuntija Johan Åström, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Heli Puura, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät.

Lisäksi Kansaneläkelaitos on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan uusittavaksi yrittäjien työeläkkeitä koskeva lainsäädäntö. Palkansaajien eläkelait on yhdistetty työntekijän eläkelainsäädäntöön, joka tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Samalla palkansaajien työeläkelainsäädäntöä on ajanmukaistettu ja selkiytetty. Yrittäjän ja palkansaajan eläketurva on sisällöltään samanlainen. Yrittäjän eläketurvaa koskeva lainsäädännön rakenne uudistettaisiin työntekijän eläkelakia vastaavaksi ja yksittäisten säännösten sanamuotoa selkeytettäisiin ja täsmennettäisiin. Yrittäjän eläkelakiin tehtäisiin myös työntekijän eläkelain mukaiset muutokset. Yrittäjän ja palkansaajan eläketurva säilyy sisällöltään samanlaisena.

Yrittäjän eläkelain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi erillisellä voimaantulolailla. Siinä olisivat yrittäjän eläkelain voimaantuloa koskevien säännösten lisäksi säännökset lisäeläketurvan päättymisestä ja vakuuttamisvelvollisuudesta vapautusten lakkaamisesta.

Työntekijän eläkelakiin tehtäisiin teknisiä tarkistuksia muussa lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten vuoksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2007 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan uusittavaksi yrittäjien työeläkkeitä koskeva lainsäädäntö. Uusi laki (YEL) ajanmukaistaa ja selkiinnyttää sääntelyä ja samalla yhtenäistää työeläkelainsäädäntöä, koska uuden yrittäjän eläkelain systematiikka ja rakenne vastaavat työntekijän eläkelakia. Vaikka yksittäisten säännösten sanamuotoa muutetaan, on uudistus pääosin tekninen eikä esityksestä aiheudu olennaisia sisällöllisiä muutoksia yrittäjien eläketurvaan.

Uudistukseen sisältyy kuitenkin useita yksittäisiä yrittäjän eläketurvaa parantavia vähäisiä muutoksia. Esitys parantaa muun muassa yrittäjän avopuolison eläketurvaa, kun perheenjäsenen määritelmää laajennetaan. Vanhuuseläkettä saava yrittäjänä toimiva vapautetaan uudella lailla vakuuttamisvelvollisuudesta. Jatkossa myös yrittäjäeläke voitaisiin myöntää takautuvasti kolmelta kuukaudelta ennen eläkkeen hakemista. Yrittäjän kannalta tärkeänä parannuksena voidaan pitää YEL-vakuuttamisen perusteena käytettävän työtulon ylärajan nostamista. Yläraja nousee yli 30 prosentilla, kun nykyinen yläraja vuonna 2007 nousee indeksikorotuksineen 137 000 euroon. Jatkossa ylärajaa tullaan vuosittain tarkistamaan työntekijän eläkelaiissa määritellyn palkkakertoimen mukaisesti.

Yrittäjällä on ollut mahdollisuus maksaa oman harkintansa mukaan lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua vuoden 2005 alusta lukien. Toistaiseksi maksusta poikkeamista ei ole merkittävässä määrin käytetty. Esityksen perustelujen mukaan erikseen tullaan vielä selvittämään lisätyöeläkevakuutusmaksun maksamisen sallimista nyt korotetun työtulon ylärajan enimmäismäärää suurempana.

Yrittäjän kannalta uudistuksessa merkityksellisiä ovat eläkettä kerryttävien ansiotietojen rekisteriöinnin muuttumista koskevat ehdotukset, jotka liittyvät vanhentumisaikojen lyhentämiseen kymmenestä viiteen vuoteen. Eläkelaitoksella ei olisi velvollisuutta selvittää yrittäjän elä-

keoikeuteen vaikuttavia tietoja takautuvasti pidemmältä ajalta kuin selvityspyyntöä edeltävältä viideltä kalenterivuodelta. Vain, jos yrittäjä esittää riidattoman näytön tätä vanhemmista ansioistaan, eläkeoikeus ei vanhene, vaan tiedot oikaistaan takautuvasti kuinka pitkältä ajalta tahansa.

Uudistus tarkoittaa, että yrittäjän vastuu työeläketurvansa oikeellisuuden varmistamisesta lisääntyy. Yrittäjä tulee vuosittain saamaan hänet YEL:n mukaan vakuuttaneelta eläkelaitokselta eläkeotteen, josta käyvät ilmi tiedot hänen eläkkeeseen oikeuttavasta yritystoiminnastaan, kokonaistyötuloistaan sekä karttuneesta eläkkeestään. Yrittäjän tulee tarkistaa otteen tiedot ja vaatia niiden oikaisemista viiden vuoden määräajassa, muutoin todistustaakka virheiden osalta jää yrittäjälle.

Valiokunta pitää myönteisenä, että jatkossa yrittäjille ilman eri pyyntöä lähetetään vuosittain tieto karttuneesta eläkkeestä. Valiokunta korostaa kuitenkin, että eläkeotteen oikeudellinen merkitys ei voi olla vakuutetun tiedossa ilman erityisen hyvää tiedotusta. Tästä syystä asiasta tiedottamiseen yrittäjille tulisi eläkelaitoksissa paneutua huolella ja varata siihen riittävät voimavarat.

Yrittäjien eläkelain uudistuksen yhteydessä valmisteltiin muutoksia myös apurahaa saavien taiteilijoiden ja tutkijoiden eläketurvaa koskeviin säännöksiin. Esitykseen ei kuitenkaan sisälly näiden säännösten muutosehdotuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että apurahaa saavien taiteilijoiden ja tutkijoiden eläketurvan parantamiseen tähtäävää lainvalmistelua pikaisesti jatketaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutamattomina.

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Arto Seppälä /sd
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Osmo Soininvaara /vihr
	Anneli Kiljunen /sd	Tapani Tölli /kesk
	Pehr Löf /r	Raija Vahasalo /kok
	Leena Rauhala /kd	Erkki Virtanen /vas
	Juha Rehula /kesk	Tuula Väättäin /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.